

Milli Birlik ve Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonuna

BÜRO EMEKÇİLERİ SENDİKASI (BES) RAPORUDUR

Türkiye’de sendikal hareketin gelişimi, yalnızca sınıf mücadelesi dinamikleriyle değil, aynı zamanda siyasal çatışmalar, etnik sorunlar ve devletin güvenlikçi politikalarıyla da yakından ilişkilidir. Bu bağlamda, 1995 yılında kurulan Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK), emek mücadelesi ile demokrasi ve barış taleplerini bir arada savunan özgün bir sendikal örgütlenme biçimi olarak öne çıkmıştır. Ancak KESK’in gelişim süreci, özellikle Kürt meselesi ve çatışmalı dönemin etkisi altında şekillenen siyasal atmosferden doğrudan etkilenmiştir.

Türkiye’de sendikal hareketler üzerine yapılan çalışmalar genellikle üç temel eksen etrafında şekillenmektedir: devletin sendikalara yaklaşımı, sendikaların sınıf mücadelesi içerisindeki konumu ve siyasal/toplumsal çatışmaların sendikal örgütlenmeye etkisi. Bu çerçevede, KESK üzerine yapılan akademik araştırmalar sendikanın kuruluş sürecinde taşıdığı mücadelecî, demokratik ve sol eğilimli kimliğe dikkat çekmektedir (Koç, 2003; Gülmez, 2010).

Kürt meselesi bağlamında ise, emek örgütleri üzerine yapılan çalışmalar, devletin güvenlikçi yaklaşımı ile sendikal örgütlenmelerin kriminalize edilmesi arasındaki ilişkiye işaret etmektedir (Watts, 2014; Yeğen, 2015). KESK’in özellikle Güneydoğu illerindeki iş yerlerinde güçlü örgütlenmesi, sendikanın hem Kürt kamu emekçilerinin taleplerini sahiplenen bir yapı haline gelmesine, hem de devlet tarafından sıklıkla “terörle ilişkilendirilen” bir hedef olmasına neden olmuştur.

Uluslararası literatürde ise sendikaların, etnik çatışma ve siyasal şiddetin yoğun olduğu coğrafyalarda iki yönlü bir baskı ile karşı karşıya kaldıkları vurgulanmaktadır: Bir yandan devlet baskısı, diğer yandan silahlı örgütlerle özdeşleştirilme riski (Munck, 2002; Fairbrother, 2015). Türkiye bağlamında KESK’in deneyimi, bu literatürle örtüşen bir örnek teşkil etmektedir.

Çatışmalı dönem nedeniyle yaratılan güvenlikçi atmosfer, KESK üzerinde üç boyutlu bir etki yaratmıştır. Birincisi, toplumsal algı düzeyinde sendikal hareketin dar bir siyasi ve etnik temsile indirgenmesi, geniş kamu çalışanı kitlesinin örgüte mesafeli durmasına yol açmıştır. İkincisi, devlet baskısı boyutunda KESK üyeleri gözaltılar, tutuklamalar ve özellikle 2016 sonrasında KHK ihraçlarıyla ciddi bir tasfiye sürecine maruz bırakılmıştır. Üçüncüsü, örgütsel kapasite açısından sendikalarımızın üye kazanımı sınırlanmış ve büyüme imkânları daralmıştır.

Çatışmalı dönem doğrudan KESK’i hedef almamış olsa da, dolaylı olarak KESK’e zarar vermiştir. Çünkü hem kamuoyundaki algıyı olumsuz etkilemiş, hem de Hükümetin baskılarını meşrulaştırıcı bir gerekçe sağlamış, hem de sendikalarımızın üye kazanımını sınırlamıştır.

Çatışmalı dönemin KESK'e etkilerini birkaç açıdan ele alabiliriz:

1. Toplumsal Algı Açısından

Konfederasyon ve sendikalarımızın, savaşa karşı barışı ve demokratik çözümü savunan her türlü eylem ve faaliyetlerinin, devlet ve medya tarafından kolayca "terör" ile ilişkilendirilmesi emekçiler nezdinde ekonomik, sosyal ve özlük hakları için yürütülen mücadele ile demokrasi mücadelesi arasındaki bağın anlaşılmasız hale gelmesine neden olmuş; emekçilerin en basit taleplerini bile baskılayan kutuplaştırıcı, ayrıştırıcı dil ve propaganda işyerlerinde etkisini göstermiştir. Diğer sendikalar da varlığını bu sürece uygun konumlandırmışlardır. Kamu emekçilerinin en acil ve basit talepleri ile ilgili eylem ve etkinlikler de dahi temsilci ve üyelerimiz bu sendikaların yaftalamaları ile hem emekçileri bölen hem de üyelerimizi kriminalize eden bir rol oynamışlardır. Bu durum emekçilerin en acil taleplerinde dahi ortaklaşmasını zorlaştırdığı gibi sendikal faaliyetin özünden koparan bir zemin yaratmış, sendikalar siyasal kutuplaşmanın iz düşümü olarak değerlendirilirken KESK sadece belirli bir etnik veya siyasi çizginin örgütü" olarak emekçiler tarafından görülmüştür.

2. Hükümetin Baskı Politikaları Açısından

Çatışmalı dönem gerekçe gösterilerek KESK üzerinde yoğun baskılar uygulanmıştır. OHAL dönemlerinde Sendika yöneticileri sık sık gözaltı ve tutuklamalara maruz kalmış ve 2016 sonrasında çıkarılan KHK'larla Genel Başkanı ve Şube Başkanları başta olmak KHK'larla Büro Emekçileri Sendikasına üye 451 kamu çalışanı ihraç edilmiştir.

Sendikalarımızın eylem ve etkinlikleri çoğu kez "terör örgütüyle bağlantı" iddiasıyla engellenmiş veya kriminalize edilmiştir. Halen sendikamızın yönetici, temsilci ve üyelerimiz baskı, sürgün politikaları karşılaşmakta, bu zemin üzerinden sendikal faaliyetlerimiz engellenmektedir.

3. Üye Kazanımı ve Sendikal Güç Açısından

KESK'in mücadelecı ve hak temelli çizgisi, demokratik kitle örgütleriyle yakınlığı, aslında Konfederasyonumuzu güçlendiren bir faktördür.

Ancak çatışmalı ortamda Hükümetin güvenlikçi politikaları nedeniyle, birçok kamu çalışanının KESK'e üye olmaktan çekinmesine neden olmuştur. "Devletin hedefinde olma" endişesi, üye sayısını sınırlamıştır. Bu da, KESK'in özellikle daha geniş kamu çalışanı tabanına ulaşmasını zorlaştırmıştır.

4. KESK'in Politikaları Açısından

KESK, kuruluşundan itibaren barış, demokrasi ve emek mücadelesini birlikte savunan bir çizgiye sahip olmuştur.

"Savaşa karşı barış, baskıya karşı demokrasi" şiarıyla kendi politikasından sapmamıştır. Hükümet baskısı nedeniyle Avrupa'daki sendikalar ve uluslararası kuruluşlarla güçlü bağlar kurmuş. Bu sayede Türkiye'deki emek mücadelesini uluslararası alana taşımıştır. KESK, tüm baskılara rağmen hem emek mücadelesinde hem de demokrasi mücadelesinde etkisini sürdürmüştür.

SONUÇ

Öncelikle Sendikamız ve Konfederasyonumuzun tüzüğünde açıkça belirtildiği şekilde Dünyada ve Ülkemizde barışı savunur.

Ülkemizdeki çatışmalı süreç, sendikal örgütlenme açısından çalışanların özgür iradeleri ile sendika seçme hakkının baskı altına alınıp siyasi iktidarların ortak hareket ettiği sendikaların büyümesine neden olmaktadır. Bu durum da 4688 sayılı yasa kapsamında yetkili sendika konumuna yükselen sendikaların işlevsizliği ve mücadeleden uzak tutumları; kamu emekçileri açısından ekonomik ve özlük hak kayıplarına neden olmaktadır. Bu işlevsiz sendikalar kamu emekçilerinin örgütlü ve sendikal mücadeleye bakışını ve inancını olumsuz etkilemektedir. Gerçek bir sendikal mücadele hattı kurulmasına engel teşkil etmektedir.

Sendikaların asıl görevi iş verene karşı üyelerinin sosyal ekonomik ve demokratik haklarını korumak olduğundan hareketle; kamu çalışanlarının iş vereni durumundaki kamu otoritesinin, çalışanlar aleyhine yapmış olduğu uygulamalara karşı tepki göstermesi sonucunda “devlet düşmanı” algısının yaratılarak bir bütün olarak gerçek sendikal mücadele veren KESK ve üye sendikaların kriminalize edilerek küçülmesine neden olmakta barış ve kardeşlik söylemlerini dillendirenlerin ötekileştirildiği durumlar çokça yaşanmaktadır.

Çatışmalı dönemlerde, sendikal faaliyetler hem iş yerlerinde hem de alan faaliyetlerinde sıklıkla keyfi bir şekilde engellenmektedir.

Diğer taraftan 2016 yılında darbe girişimi bahane edilerek on binlerce kamu çalışanını işinden ve aşından eden KHK’lar olarak ortaya çıkmış, bu durumun yarattığı kaygı korku güvencesizlik ortamı da sendikal örgütlülüğe büyük zarar vermiştir.

Yaşanan siyasal süreç en geniş emek ve demokrasi güçlerinin mücadelesinin ifadesi olacak demokratik mekanizmaların oluşturulmasının, kalıcı barışın tesisi, hukukun üstünlüğü ve ülkenin demokratikleşmesine Sendikal Hak ve Özgürlük mücadelesinin gelişmesine katkı sağlayacağına inanıyoruz.